

Ewaluacja projektu „Innowacyjne Programy Wychowawcze” realizowanego w niepublicznych szkołach podstawowych na terenie M. St. Warszawa

1. Metody i etapy ewaluacji

Ze względu na specyfikę projektu Innowacyjne Programy Wychowawcze zostały stworzone w ramach projektu mini ewaluacje warsztatów dla każdej klasy, która brała udział w projekcie. Łącznie powstało sześć takich mini ewaluacji, które obejmują: opis klasy przez wychowawcę (dokonany przed warsztatami), ocenę warsztatów przez uczniów biorących udział w zajęciach (ankiety ewaluacyjne były dobierane w sposób indywidualny, w zależności od prowadzonych w klasie warsztatów) oraz ocenę jakości warsztatów przez wychowawcę każdej klasy po zakończonych warsztatach. W niniejszym raporcie w całości uwzględnione zostaną jedynie wyniki ankiet ewaluacyjnych wypełnionych przez wychowawców klas biorących udział w projekcie.

Szkoły biorące udział w projekcie:

- ☉ SSP nr 26 STO
- ☉ SSP nr 100 STO
- ☉ KSP nr 109

2. Opis ewaluacji

2.1. Charakterystyka osób biorących udział w warsztatach

W projekcie uczestniczyły łącznie 3 warszawskie niepubliczne szkoły podstawowe. W warsztatach brało udział łącznie 94 dzieci z 9 różnych klas. Od kwietnia do grudnia 2014 roku brali oni udział w Projekcie Innowacyjne Programy Wychowawcze, w ramach którego uczestniczyli w średnio 11 godzinnych warsztatach w przeciągu 3 – 4 dni.

2.2. Opis ewaluacji

Proces ewaluacji przebiegał w dwóch grupach – dokonano ewaluacji wśród bezpośrednich uczestników warsztatów po zrealizowanych zajęciach oraz u wychowawcy klasy przed warsztatami i po odbytych zajęciach. Wyniki ewaluacji są zarówno ilościowe jak i jakościowe.

Metodami ewaluacji były:

- Ankieta dla uczniów *Niedokończone zdania*;
- Ankieta dla wychowawcy *Opis klasy*;
- Rozmowa podsumowująca z wychowawcami

Proces ewaluacji składał się z trzech etapów:

- Wypełnienie ankiety *Opisu klasy* przez wychowawcę przed warsztatami;
- Wypełnienie ankiety *Niedokończone zdania* przez uczniów biorących udział w warsztatach po zrealizowaniu 11 godzin dydaktycznych zajęć;
- Rozmowa podsumowująca po zrealizowanych warsztatach.

Niedokończone zdania:

- ☉ Podczas zajęć zaskoczyło mnie, że...
- ☉ Było dla mnie nowe, że...
- ☉ Chciałabym/chciałbym, żeby koleżanki i koledzy zapamiętali, że...
- ☉ Ważne było dla mnie, że...
- ☉ W przyszłości będę stosować...
- ☉ Dowiedziałem/-am się o sobie, że...
- ☉ Dowiedziałem/-am się o innych, że...
- ☉ Podobało mi się na zajęciach, gdy koleżanki i koledzy...
- ☉ Chciałbym/-ałabym, żebyśmy odnosili się do siebie...

Celem głównym projektu było wsparcie społeczności klasowych (uczniów i wychowawców) warszawskich niepublicznych szkół podstawowych w realizacji innowacyjnych programów wychowawczych poprzez:

- 🕒 zwiększenie wiedzy wychowawców na temat innowacyjnych metod pracy wychowawczej,
- 🕒 zwiększenie różnorodności oddziaływań wychowawczych na dzieci w szkołach podstawowych, poprzez realizację warsztatowych programów edukacyjnych Stowarzyszenia w klasach objętych projektem,
- 🕒 udoskonalenie programów wychowawczych realizowanych w szkołach objętych projektem i dostosowanie ich pod względem uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych,
- 🕒 zwiększenie umiejętności adekwatnego reagowania na potrzeby rozwojowe uczniów,
- 🕒 zwiększenie liczby dzieci uczestniczących w różnorodnych formach zajęć i programów.

Ewaluacja projektu, sprawdzająca realizację celów szczegółowych założonych w projekcie pokazała, **iż wszystkie założone cele i rezultaty zostały osiągnięte zgodnie z załączonym harmonogramem i budżetem do umowy.** Udało się to dzięki przeprowadzeniu „szytych na miarę” programów edukacyjnych dla każdej z klas uczestniczących w projekcie (średnio 11 godzin warsztatowych na klasę), a także ścisłej współpracy z wychowawcami klas (wspólna diagnoza potrzeb klasy, uczestniczenie w warsztatach, spotkania konsultacyjne). Aby rozszerzyć działania projektu stworzono publikację zwiększającą wiedzę wychowawców na temat innowacyjnych metod wychowawczych. **Wychowawcy w rozmowach na koniec projektu deklarowali chęć uczestnictwa w kolejnych edycjach projektu, rekomendowali to również swoim koleżankom i kolegom. Można więc śmiało stwierdzić, że projekt został zrealizowany z dużym sukcesem.**

Wszystkie rezultaty jakościowe projektu zostały w pełni osiągnięte.

Rezultat 1

Wzrost wiedzy wychowawców na temat innowacyjnych metod pracy wychowawczej.

Wychowawcy mieli możliwość (i z niej korzystali) uczestniczenia w warsztatach prowadzonych z ich klasami przez trenerki. W rekomendacjach trenerki opisały też metody wykorzystywane podczas zajęć. Były to różnego rodzaju gry zespołowe i rozbudzające twórczość, elementy

dramy, coachingu czy pedagogiki zabawy. Podczas wywiadów przeprowadzonych przez koordynatorkę po konsultacjach wszyscy wychowawcy jednogłośnie stwierdzili, że nie znali wszystkich zastosowanych w trakcie warsztatów metod. Można więc wnioskować, że wychowawcy zwiększyli swoją wiedzę na temat innowacyjnych metod pracy wychowawczej.

Rezultat 2

Wzrost wsparcia dla wychowawców w kształtowaniu kompetencji społecznych uczniów.

Wychowawcy otrzymali wsparcie w zakresie kształtowania kompetencji społecznych uczniów:

- ⊗ Podczas spotkań konsultacyjnych oraz w rekomendacjach, wychowawcy biorący udział w projekcie otrzymali wsparcie ze strony trenerek Stowarzyszenia w zakresie realizacji programów wychowawczych klas.
- ⊗ W rekomendacjach i rozmowach konsultacyjnych poruszano szczególnie tematykę kształtowania kompetencji społecznych. Były to między innymi: komunikacja z innymi, współpraca, umiejętność rozwiązywania konfliktów.
- ⊗ W trakcie trwania projektu powstała również publikacja, w której wychowawcy otrzymali gotowe ćwiczenia do wykorzystania na godzinach wychowawczych.

Można więc orzec, że dzięki projektowi „Innowacyjne Programy Wychowawcze” wzrosło wsparcie wychowawców w kształtowaniu kompetencji wychowawczych ich uczniów.

Rezultat 3

Większe umiejętności wychowawców adekwatnego reagowania na specjalne potrzeby edukacyjne.

Rozmowy konsultacyjne przeprowadzone po warsztatach zawierały w sobie element przyglądania się potrzebom edukacyjnym i wychowawczym uczniów klas objętych projektem. Trenerki proponowały swoje oddziaływania, a także wspólnie z wychowawcami wypracowywały oddziaływania adekwatne do specjalnych potrzeb ich uczniów. Rodzicom 4 uczniów zaproponowano dalszą diagnozę pod kątem zaburzeń zachowania. Wychowawcy w rozmowach mówili, że współpraca z trenerkami dała im większą pewność, że „ich reakcje i oddziaływania są słuszne”. Jedna z wychowawczyń zapytana o to, co dał jej projekt powiedziała: „Większą uważność na dzieci w mojej klasie. Zobaczyłam je oczami kogoś z zewnątrz. Wiem też, co zrobić, aby wszyscy uczniowie byli aktywni na swoje 100%. Teraz potrzebuję trochę praktyki, żeby wcielić te rozwiązania w życie”. Wszystko to wpłynęło na zwiększenie umiejętności wychowawców adekwatnego reagowania na specjalne potrzeby edukacyjne ich uczniów.

Rezultat 4

Wzrost różnorodności oddziaływań wychowawczych na dzieci w niepublicznych szkołach podstawowych, poprzez realizację warsztatowych programów edukacyjnych w szkole

Każda klasa biorąca udział w projekcie uczestniczyła średnio w 11 godzinach warsztatów edukacyjnych prowadzonych w oparciu o programy edukacyjne Stowarzyszenia Q Zmianom. Każdy z programów zawierał następujące elementy:

- a. integrację uczestników i zapoznanie ich z prowadzącymi, oraz analiza potrzeb klasy,
- b. część merytoryczną (ustaloną na podstawie konsultacji z wychowawcami klas, w oparciu o potrzeby i problemy klasy),
- c. ewaluację programu i zbadanie stanu przekazanej wiedzy.

Warsztaty były prowadzone metodami aktywnymi, takimi jak: gra edukacyjna, praca z tekstem, mapa myśli, praca w grupach, praca w parach, analiza doświadczenia, rozmowa nauczająca, burza mózgów, płaszcz eksperta, projekcja krótkich fragmentów filmu, dyskusja panelowa, drama. Dzięki temu wzrosła różnorodność oddziaływań wychowawczych na klasy, które brały udział w projekcie.

Rezultat 5

Innowacyjne programy wychowawcze realizowane w szkołach objętych projektem udoskonalone o elementy rozwijające kompetencje społeczne,

Dla każdej z klas uczestniczących w projekcie stworzony został indywidualny, „szyty na miarę”, scenariusz oparty na sprawdzonych programach edukacyjnych Stowarzyszenia. Po warsztatach wychowawcy otrzymali pisemne rekomendacje, w których zawarte były propozycje dodatkowych ćwiczeń i gotowe elementy, którymi mogą uatrakcyjnić program wychowawczy swojej klasy. Propozycje te oparte były na psychologii i pedagogice humanistycznej oraz metodach aktywizujących. Dotyczyły one w głównej mierze rozwijania kompetencji społecznych uczniów i uczennic: współpracy, komunikacji, rozwiązywania konfliktów. Można więc orzec, że w szkołach objętych programem realizowane są innowacyjne programy wychowawcze udoskonalone o elementy rozwijające kompetencje społeczne.

Rezultat 6

Wzrost kompetencji społecznych wśród uczniów biorących udział w warsztatach

Z analizy przeprowadzonej z wychowawcami wynikało, że każda z klas uczestniczących w projekcie wykazywała potrzebę wsparcia w zakresie rozwijania ich kompetencji społecznych: umiejętności współpracy, komunikacji, rozwiązywania konfliktów. Trenerki przygotowały różnego

rodzaju ćwiczenia i zabawy, które pozwalały im to rozwijać. Wychowawcy byli często zaskoczeni tym, że uczniowie podczas warsztatów współpracują ze sobą, wymyślają różne konstruktywne sposoby radzenia sobie ze złością czy też potrafią ze sobą rozmawiać. Same dzieci zauważyły zmianę. W ankietach podsumowujących często pojawiały się stwierdzenia „Podobało mi się, że wszyscy ze sobą współpracowaliśmy”, „Zaskoczyło mnie to, że wszyscy są fajni”, „Najbardziej zapamiętam mediacje”. Około 62% uczniów i uczennic uczestniczących w projekcie zdanie z ankiety ewaluacyjnej „W przyszłości będę stosować...” dokończyło wskazując na konstruktywną komunikację („język żyrafy”, „równanie na dobra komunikację itp.) oraz konstruktywne rozwiązywanie konfliktów („mediacje”, „sposoby na złość”, „bycie mediatorem” itp.). Około 40% z uczestników i uczestniczek zdanie „Ważne było dla mnie, że...” dokończyło wskazując na współpracę z innymi („że ze sobą współpracowaliśmy”, „że inni potrafili razem coś fajnego zrobić”, „wspólne rysunki” itp.) Wskazuje to na to, że wśród uczniów i uczennic uczestniczących w warsztatach wzrosły kompetencje społeczne.

Rezultat 7

Wzrost wiedzy dzieci w zakresie ochrony przed przemocą fizyczną i psychiczną,

Podczas trwania projektu uczniowie m.in. mieli możliwość poznania różnic pomiędzy konfliktem a przemocą. Ćwiczyli konstruktywne sposoby rozwiązywania konfliktów oraz komunikowania się z innymi. W każdej klasie został wprowadzony kontrakt, w którym trenerki jasno wyjaśniły różnice pomiędzy zasadami komunikacyjnymi a takimi, które chronią nasze bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne. Uczniowie i uczennice często byli zdziwieni tym, że przemoc jest przestępstwem i trzeba to zgłosić dorosłym. Wspólnie z trenerkami ustalali, co należy zrobić w sytuacji, gdy ktoś stosuje przemoc. Ta wiedza i umiejętności pomogą im ochronić się w przyszłości w sytuacji przemocy fizycznej bądź psychicznej.

Rezultat 8

Wzrost liczby dzieci uczestniczących w różnorodnych formach zajęć i programów.

94 uczniów i uczennic warszawskich szkół podstawowych wzięło aktywny udział średnio w 11 godzinach warsztatów prowadzonych metodami aktywnymi. Przez to zwiększyła się liczba dzieci uczestniczących w różnorodnych formach zajęć i programów

Dzięki otrzymanej dotacji projekt uzyskał rezultaty, które przyczyniły się do osiągnięcia celu głównego projektu, jakim było wsparcie innowacyjnych programów wychowawczych

realizowanych w 9 klasach warszawskich szkół podstawowych. Trwałość tych rezultatów wzmocniona została poprzez nawiązanie współpracy z wychowawcami i przekazanie im narzędzi do dalszej pracy z klasą.

Szczególnie cieszy nas fakt, że wychowawcy chcą z nami kontynuować współpracę, jak również polecają udział w projekcie „Innowacyjne Programy Wychowawcze” gronu pedagogicznemu w swoich szkołach.

Inicjatywa wychowawców

Projekt Innowacyjne Programy Wychowawcze jest szczególny ze względu na swoją specyfikę i indywidualne podejście do każdej klasy – odpowiedzenie na jej problemy i potrzeby, współpracę zarówno z uczniami jak i wychowawcami. Jednocześnie niezwykle jest to współdziałanie i aktywność wychowawców, co można zaprezentować na kilku przykładach.

Jeden z wychowawców na własną prośbę uczestniczył w warsztatach dla uczniów i wraz z nimi, na takich samych prawach wykonywał ćwiczenia czy uczestniczył w zabawach. Z tego doświadczenia był niezwykle zadowolony, ponieważ w jej odczuciu pozwoliło mu ono jeszcze lepiej poznać swoich uczniów, zbliżyć się do nich, nawiązać z nimi partnerską relację. Pozostali wychowawcy – pomimo braku podobnej inicjatywy – również dostrzegają korzyści w uczestniczeniu w warsztatach wraz ze swoimi wychowankami. Warto wziąć pod uwagę tę sugestię i zastanowić się nad wprowadzeniem tego udoskonalenia do projektu.

Wychowawcy podczas spotkania konsultacyjnego wyrażali swoje pozytywne opinie na temat projektu. Z ich wypowiedzi można wyróżnić następujące elementy:

- Przemysłana organizacja warsztatów;
- Dobry kontakt ze Stowarzyszeniem/Trenerkami;
- Praktyczne zadania i zabawy dominujące na warsztatach;
- Indywidualne podejście do klasy, dobry kontakt z uczniami;
- Udzielanie informacji zwrotnych wychowawcy zarówno na bieżąco jak i dobrze przygotowana konsultacja na zakończenie;
- Efekty przeprowadzonych warsztatów (dzieci bardziej otwarte, mówią o swoich emocjach, potrafią rozwiązywać konflikty, inicjują zabawy, które poznali na warsztatach, współpracują ze sobą);

- Uczestnictwo wychowawcy w warsztatach;
- Praktyczne porady, zaproponowanie nowych metod i technik, które można wykorzystać w pracy wychowawczej.

3. Wnioski

Wyniki powyższej ewaluacji pozwalają stwierdzić, i zamierzone cele projektu zostały zrealizowane. W opinii wychowawców wzrósł zakres wiedzy uczniów w aspekcie omawianych w każdej klasie problemów, a także poszerzyły się ich umiejętności praktyczne w tych obszarach. Zakres wiedzy wychowawców w obszarze przeprowadzonych warsztatów również zwiększył się. Wychowawcy otrzymała również wsparcie w realizacji programów wychowawczych klasy. Poznali także nowe metody i techniki pracy z grupą, które są zgodne z potrzebami ich podopiecznych oraz upodobaniami i zainteresowaniami uczniów. Program wychowawczy realizowany w szkole został wzbogacony i dostosowany do potrzeb dzieci podczas indywidualnych konsultacji każdej wychowawczynie z Trenerką Stowarzyszenia.

Ewaluacja projektu Innowacyjne Programy Wychowawcze pozwala również zauważyć potrzebę wprowadzenia kilku modyfikacji. Po pierwsze, umożliwienie wychowawcom uczestnictwa w warsztatach (zaproponowanie im tego jeszcze przed rozpoczęciem zajęć w klasie). Po drugie, przeprowadzenie ankiety kończącej dla wychowawców z przynajmniej miesięcznym odstępem od zakończenia warsztatów w klasie – aby wychowawcy mieli szansę zaobserwować zmiany, jakie mogą zajść w klasie w wyniku tych zajęć. Po trzecie, zaznaczenie, że warunkiem niezbędnym do efektywnego przeprowadzenia warsztatów jest praca w grupach maksymalnie 15 osobowych. Wydaje się to warunkiem koniecznym, ponieważ warsztaty odnoszą się do pracy wychowawczej w klasie i niezbędne jest to, aby każde dziecko miało możliwość w pełni uczestniczyć w każdym zadaniu i w każdej zabawie. Po czwarte, nauczyciele widzieli potrzebę zaangażowania rodziców w projekt. Zauważali, że jest to niezbędne do wprowadzania zmian i pełnego wspierania uczniów.